

במדניה

העם

אז מה יהיה?

מה תשלח תשל"ח?

אורחי ישראל יבילו את ראש השנה בי בית הכנסת, בחורשות, על שפת הים.

בערבים החלה נושבת רוח סתווית קרירה, טיפוחהגשם הראשונות הריטוב, כימעט בחשאי, את הארץ. בצהריים עדיין להטת שמש הקיץ, והבטיחה את הצלחת הפיקניקים ברחבי המדינה.

ראש השנה תשל"ח מצא את המדינה במצבירוח טוב. על אף כל הצרות, החליטו רבים שבסך הכל נעים לחיות בארץ. רק לרגע קט עברה בלב הגופשים, כצל חלף, המחשבה שכך הרגישו רבים גם בראש השנה תשל"ד - עשרה ימים לפני יום הכיפורים הנורא.

לא חסרו בדיחות מאקאבריות. "אני מאחל לך שנה", בירך דידי מנוסי את מכריו.

אך הבדיחות השחורות הן חלק מן היעילות הישראלית. הישראלים היו מוכנים לחכות כדי להיווכח מה תשלח תשל"ח, לטובה או לרעה. הם קיוו לטוב, והיו מוכנים לקבל, בפאטאליזם שהפך חלק מן האופי הלאומי, את הרע.

שמש ברמלה דום!

מה היה קורה אינו

העניק יצחק רבין

חנינה ליהושע בן-ציון?

אחת השאלות הפיקנטיות שריחפו בחלל של ישראל, בימים האחרונים של תשל"ח, היתה: מה היה קורה אילו העניק ראש הממשלה יצחק רבין חנינה לפרשע הכלכלי יהושע בן-ציון, לפני חגי שנה?

אין צורך בדמיון פרוע כדי לציר את התוצאות:

העיתונות הישראלית כולה היתה מתמרמרת לאורגיה של השמחה. כותרת היתה רודפת כותרת בעיתוני הערב. "ממשלה זו איבדה את הזכות המוסרית למשול!" היתה מעריב מתריע במאמר ראשי. "זהו פשי סת-הרגל המוסרית הסופית של הסוציאליסטים", שהפכו משרתי השחיתות והפשע! היתה מחרה אחריו דיועות אחרונות.

הליכוד היה מכנס מייד ישיבה מיוחדת של הכנסת. מפאת חשיבות העניין היה מנחם בגין עצמו פותח את הוויכוח. בקול רוטט מהתרגשות, כשהוא עוצר מדי פעם כדי להשתלט על סערת ריגשותיו, היה בגין מטיח בפני הממשלה פתבי-אישום מועז. הוא היה מסיים בקריאה דרמטית: "התפטרו! הסתלקו! כל עוד המדינה לא נהרסה כליל!"

צבא שלם של אנשי יחסי ציבור של ד"ש היה פושט על אולפני הרדיו והטל-וויזיה, ועל מערכות העיתונים. מדי שעה היתה מתפרסמת הודעה חדשה של ייגאל דיין. על הצורך הדחוף לשים קץ לשיטה כולה, רגע לפני השעה ה-12. "הסכנה ההיפותטית של מילחמה חדשה היא כאין וכאפס לעומת ההתמוטטות המוסרית ה"פנימית" היה מכריו הפרופסור.

ברחוב היו נערכות הפגנות סוערות של גנות וינדור העליונות ("הקץ בברדק! דיין לשילטון!") ושל המוני שבנות-התיק (ה"בגין לשילטון!") רק על-ידי גיטס כללי של אנשיה היתה המישרה מצליחה למנוע הסתערות על ביתו של ראשי הממשלה ברמת-אביב.

השבוע היו הפרשנים הפוליטיים מפרס-מים את העיירה הראשונים על המפולת של המערך. הם היו מגיעים למסקנה כי מכל הפרשות שחפרו את הקבר לשילטון המערך, היתה זאת, בלי ספק, הפרשה הקטלנית ביותר.

"לא יהיה זה מוגזם לומר" היה נאמר בסיכום אחד הספרים, "כי יהושע בן-ציון הביא לכיבוש הארץ בידי הליכוד, כשם שיהושע בן-נון הביא לכיבוש כנען בידי ישראל".

כל זה לא קרה השבוע. השמש לא עמדה דום בגיבעון. הירח המשיך להסתובב. כי חשוב לא רק מה עושים, אלא גם מי עושה.

וביטחון, וכעת גם שר המשפטים, הרווחה, התחבורה, התיקנות המי ידוע מה עוד. כמה זמן פגני יכול להיות לאדם כזה לחשוב היטב על גושא "שולי", כמו שיחורר אדם אחד מבית-הסדר? בוודאי יש לאדם כזה פיתוי רב לפעול על פי האימפולס הראשון שלו, מבלי להעמיק חקרה. הוא נאלץ לאלתר, התיבטחון העצמי ישנו מתעלם מחמור-האזהרות.

אם כן הדבר, הרי מתקבלות עתה במדינת החלטות כבודות-משפט, ואולי גם גורליות - כלי שיקול מספיק, בלי ריודה ל-עומק הדברים, בלי שקיפה אחרי אית ומבוצה של כל ההיבטים והי השלכות האפשריות.

רור דחלוטין מה תהינה ההשלכות של פהסת בן-ציון. זהו איתות לכל פושע כלכלי מוטנציאלי, לכל מעזים-מס, לכל אדם המבקש לעשות רווחים תוך התעלמות מן החוק, שהמישטר הי חדש הוא "ליברלי" גם (ואולי רק) בשמח זה.

במשך תקופה קצרה של שנה-שנתיים הצליחה ממשלת-רבין, בעזרתה התיקפה של היועץ המשפטי לממשלה, להגביר בארץ את התודעה ושקימת מדיניות של יד-חזקה כלפי עבריינים לכללים הנתפסים בקלקלחם. ייתכן מאוד שזה היה ההישג העיקרי, ואולי גם היחיד, של ארנה ממשלה.

הנה באה הממשלה החדשה ושמה את ההישג הזה דאל.

המעשה הזה מחבר בקול רם, שיישמע למרחוק, לא חשוב מה היתה כוונתם הסובייקטיבית של בעלי-המעשה, ותבאשם הראש-הממשלה - הרחם הבלתי-נמנע הוא שבעת שולטים במדינה חוגים המצויים אצל ההון הגדול, העשירים המתעשרים, וכי על כן יהיה יחס סלחני יותר לעברייני-הון, השייכים לחוגים אלה. ארץ-ישראל השלמה וארץ-ישראל המשתלמת הזוכות כאן יד ביד.

מ בחינה זו מצטרפת פהסת בן-ציון לפחשה גדולה יותר, שהתפרסמה באותם הימים עצמם: כוונת הממשלה להכריז על חנינה כללית למעלימים. גם בעניין זה עלי להקדים הקדמה אישית.

הייתי האדם הראשון במדינה שהציע חנינה כללית כוונת למעי-דימיה-הם של המישטר הקודם.

בפרוס מערכת-ההבחרות האחרונה, כמעט מדה של תנועת העולם הזה, עיבדתי - בעזרת יועצים ועמיתים - תוכנית לפרוי-מה כוללת בכל שיטחיה-חיים במדינה. תוכנית זו, שנקראה "77" - תוכנית לישראל אחרת" - כללה פרק מקיף על המלחמה בשחיתות, ברשא ועליו שמנו דגש חזק מאד. בסעיף 105 הוצעה חנינה חד-פעמית לעבירות הכלכליות, שהיו נפר-צות במשטר הקודם. בהרצאות בעלי-פה ובחאינות בכלי-התיקנות אף הצעתי להסתפק במס גלובאלי נמוך, כדי להביא להשיפה מחלטת של ההון השחור במדינה. אולם הצעה זו היתה רק מרכיב אחד בתוכנית כללית. הצד השני של המטבע היתה שלחמרת ביצוע התנגדה תופעל יד-ברזל נגד עבריינים החשים, גם נגד העבריינים הישנים שלא גילו את התנם המשורה. הצעתי שורה ארוכה של אמצעים משניים, שיישכנעו כל אדם בישראל שועברו מי התעלמה: החל בפרסום ספר-הגישומים וכלה בחקיקה חדשה ובהקמת מסה למיל-המה בשחיתות.

מתן חנינה בלי הפעלת אמצעים דראס-טיים כאלה, תשיג את המטרה ה"פוכה מו שתתכוונתי אליה.

יהיה זה מתן אור ירוק לכל מעלימים-הם הקיימים הפוטנציאלי-יים במדינה, שהנה הגיע עידן חדש: שהליכוד של שימחה ארלוך יגשים את מדיניותו של פינחס ספיר בריבוע, בשם שהליכוד של מנחם בגין מגשים את מדיניותה של גורדה מאיר בשקדשה מומדים.

אם החנינות - החנינה הפרטית ליהושע בן-ציון - הניעה הכללית ל-מעלימים-הם - מצטרפות לתחזית זאת. השחיתות של המישטר הקודם ייסרה אותנו בשוטמים. השחיתות של המישטר החדש עזובה לייסר אותנו בעקרבים.

נקיים מכל השש של משוא-פנים, תאחד הוא רופאי הפרטי של בן-ציון. השני הוא הרופא הציבורי של התנועה למען ארץ-ישראל השלמה, ושבן-ציון הוא אחד מראי-שיה הממנה. בית-המשפט העליון דחה את עתירתו של בן-ציון לשתורר מטעמים רפואיים. מר בגין פעל בחיפזון, שבועות מעטים לפני העברת תיקיה-מישפי-טים לשר אחר, מישפטן מוקצועי, שהיה מן הסתם מחליט אחרת.

היועץ המשפטי לממשלה, שעזמו התי-יעץ מר בגין לפני שהחליט כפי שהחליט (אף שלא היה חייב לעשות זאת, כי אין ליועץ מעמד בעניין זה) יעץ לו בפירוש שלא להעניק את החנינה. בן-ציון היה מיליונר, והסתובב כחוגם ושל מיליונרים. אלה פעלו בלי-הירף ל-שיחרורו.

האנשים הקרובים לו ביותר, גם מבחינה עיסקית, הם עסקנים בכירים מאד במפלגה הדיתית-הלאומית.

בן-ציון כשופט בעד עונש-מוות

מבחינה אידיאולוגית שייך בן-ציון ל-תנועה למען ארץ-ישראל השלמה, שהיא אחת המרכיבים של תשילטון החחד. אחד מראשי התנועה, עובד בן-עמי, הודדה כמי שפעל לשיחרורו.

אין דעת אידו שכומים, מעשי-רות מיליוני הירות שנעלמו, נתי-רמו לגופים הפוליטיים השויכים עתה לשילטון החדש.

כל הנסיבות האלה מצטרפות ביחד לתמונה ברורה.

א יי-אפשר להתעלם גם מפרט אחד ובביוגרפיה של יהושע בן-ציון, הנוגע למידת-הרחמים.

כאשר שימש בן-ציון כשופט צבאי (במילואים), עשה מעשה שעורר בשעתו תוד רב. בשפטו פידא ערבי התעלם מעמדת התובע הצבאי, שביקש עונש-מאסר בלבד, ודן את האיש למיתה.

המעשה נעשה כדי להביך את הממשלה האת-תרמטכיל דאו, שתהגנדו להפעלת עונש-מיתה מטעמים תועלתיים, ואולי גם מוסריים. בן-ציון ביקש, בלי ספק, להפעיל לחץ ציבורי על הממשלה, כדי שתשנה את מדיניותה ותוציא פידאין להורג. אפשר היה לטעון: איש כזה אינו יכול לתבוע כי ינהגו בו עצמו במידת-הרחמים. מי שאין לו רחי-מים על הוות, כיצד זה יבוא וי-יבקש שירחמו עניו?

אין אני מוכן לקבל שיקול זה. אני מתנגד לעונש-המוות בכל מיקרה, גם במיקרהו של מי שהוגל בעונש-המוות. גם מי שמוכן לרצוח את הוולח, אסור לגו-לרצוח אותו. לא הייתי מתעקש להחזיקו בבית-הסוהר, בתנאים שדינם כדון מוות. כתנאי ששמהם בגין היה עושה ל-פחות ג'סטה - והרי הוא אמן הי-ג'ספות! - ומשחרר ככת אחת את עשרים-שלושים האסורים, הי נמצאים במצב-בריאות דומה או גרוע ממנו.

ני מוכן להניח, לרגע, כי מנחם בגין לא תפס בשעת-מעשה את מלוא המשמעות של מתן החנינה. מבחינה מוס-רית, פוליטית, חברתית ומכללית. אם כן, הדיבר מטיד אור עז הי-סכנות הכרוכות במישטר הנוכחי במדינה.

זהו מישטר שבו אדם אחד מקבל את כל ההחלטות החשובות. אדם שווא כעת ובעונה אחת מנהיג לאומי, מנהיג מיפלגתי, ראש-ממשלה, קובע בילעדי בענייני חרץ

(המשך מעמוד 21) אם התעורר החוש ההומאני הי צרוב בליבו של מנחם בגין - ולא איכפת לי אם הדבר בא ביגלד מוקי-רהו של בן-ציון דוקא, והתעניי-נותו האישי-הפוליטית כמיקרה מסוים זה - כי אז היתה חובה עליו לטפל בכל האנשים החווים האלה, למצוא מישטר חדש לשמיר-רה על חייהם כתנאים של מאמר, או לשיחרורם כתנאים המתאימים לכזבם.

הוצאת איש אחד מבין 5000 האסי-רים של מדינת-ישראל, ואסיר זה דוקא, לשם טיפול מיוחד - זהו אי-צדק הוועק לשמיים. אין זה מעשה הומאני, זהו מעשה אנטי-הומאני כלפי כל האחרים.

את יעור.

אם הנימוק היחיד הוא רפואי הרי מאני מדוע היה צורך בחנינה דוקא? חנינה היא אקט ממלכתי בדרג עדיין, מעורב בו נשיא-המדינה. יש בו יחס אישי מובהק לגבי מקבלי-החנינה, יש בו א-מנט של מחילה, שר ריהביליטציה מוסרית.

אם היה ספק כלשהו בכך, הרי בא בן-ציון עצמו וקבע הלכה. התנהגותו עזת-המצח השבוע, למן הרגע הראשון של היצאתו מן הכלא, היתה כשל אדם שראשי המדינה הכירו בצידקתו; איש תמים וצדיק, המתכוון עתה להוכיח גם פורמלית שנעשה לו עול נורא.

אם רצו לשחרר אדם אשם, פוי-שע שהורשע כדון מן החומרה של ישיבה בכלא, ביגלד נימוק בריארי

בן-ציון כשופט נגד עונש-מוות

תיהומאני, כי אז היו הרבה אפי-שריוות אחרות.

ניתן היה להעניק לו חופשה ממושכת מבית-הסוהר.

ניתן היה להמיר את המאסר בבית-סור-הר במאסר-חיון, נוסט יהושע פרץ, בן-ציון יכול היה להישלח הביתה, ולהירדש להופיע מדי בוקר במישרה כדי לעבוד שם, עד תום תקופת מאסרו. הוא יכול היה לשבת, למשל, ולעבוד עבודת-פיקדות בי מחלקתו של ניצב-מישנה בנימין זיגל. יש למיקרים אלה אפשרויות שני-נות. אך כל אלה נכספו, כדי להעי-ניק לבן-ציון את הדבר האחר של-אסור היה להעניק לו בשום מחיר: חנינה.

אין שמץ של ספק בכך שהיה במיק-רה זה שימוש חריג ביותר באחד הי-נהלים הפסולים ביותר של המישטר הי-ישן במדינה.

הפרוטוקול על כך כל ההוכחות הנסיביות: הוועדה הסטאטוטורית, שיכלה לשחרר אותו מן הכלא מטעמי בריאות, מבלי להעניק לו חנינה, סירבה לעשות כן. הוועדה הרפואית מטעם מישר-הברי-אית, שנתבקשה להוות את דעתה, סירבה להמליץ על שיחרורו. שני הרופאים שעליהם הסתמך מר בגין, הפרופסורים החמלביץ ועזרה זוהר, אינם